

**Program
upowszechniania znajomości
przepisów ustawy
o ochronie zwierząt
wśród rolników w województwie podlaskim
na lata 2021 – 2023**



I. CHARAKTERYSTYKA WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

Województwo podlaskie zajmuje obszar 20 187 km², co stanowi 6,5 % powierzchni Polski (6 miejsce wśród 16 województw). Region rozciąga się wzdłuż malowniczej Niziny Podlaskiej oraz polskiej części Pojezierza Litewskiego, sąsiadując z Pojezierzem Mazurskim, Niziną Północnomazowiecką i Niziną Południowopodlaską. Zachodnie fragmenty w okolicy Łomży wchodzą w skład Niziny Mazowieckiej. Sąsiaduje z 3 województwami: warmińsko-mazurskim, mazowieckim i lubelskim. Od wschodu graniczy z Białorusią a od północy z Litwą. Jest najbardziej wysuniętym na północny-wschód województwem Polski. Położone jest na obszarze Niziny Podlaskiej, Pojezierza Suwalskiego oraz Niziny Mazowieckiej.

Podlaskie wyróżnia się ponadprzeciętnymi walorami przyrodniczymi. Na jego terenie znajdują się unikatowe w skali Europy obiekty przyrodniczo- krajobrazowe takie jak Puszcza Białowieska (z najstarszym w Polsce Białowieskim Parkiem Narodowym, będącym jedynym polskim obiektem o charakterze lasu pierwotnego, wpisanym na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO) oraz najbardziej naturalne w Europie Środkowej Bagna Biebrzańskie (z Biebrzańskim Parkiem Narodowym). Wiele rozległych kompleksów leśnych (w tym Puszcza Białowieska, Puszcza Knyszyńska, Puszcza Augustowska) jako jedyne w Europie zachowały swój pierwotny charakter, charakteryzujący się unikatowym bogactwem występującej tutaj fauny i flory. Znaczący udział – 31,6 % powierzchni województwa stanowią obszary chronione o szczególnych walorach przyrodniczych w tym: parki narodowe – 4,6 %, rezerваты przyrody – 1,2 %, parki krajobrazowe – 4,1 %, obszary chronionego krajobrazu – 21,7 %. Szata roślinna regionu jest niezwykle bogata i urozmaicona, co sprzyja bogactwu świata zwierząt. Spotkać tu można łosie, wilki, rysie, żubry, bobry, bociany białe żyjące w Puszczy Białowieskiej i Knyszyńskiej.

Klimat zalicza się do umiarkowanego przejściowego z zaznaczającymi się wpływami kontynentalnymi. Okres wegetacyjny trwa ok. 190 dni w roku. Średnia roczna temperatura wynosi ok. 7° C, a w północno-wschodniej części województwa 6,5o C. Średni roczny opad waha się w przedziale od 550 mm na południu województwa do 700 mm na jego północy. W ostatnich latach obserwuje się wzrost średnich temperatur i zwiększenie wartości średniej opadów.

Województwo podlaskie jest regionem zdominowanym przez rolnictwo o znaczącym udziale obszarów naturalnych sprzyjających produkcji prozdrowotnej żywności. Region jest słabo uprzemysłowiony, o niedużej populacji ludności i najniższej w skali kraju gęstości zaludnienia. W przemyśle kluczową pozycję zajmuje produkcja i przetwórstwo artykułów spożywczych. Ważne znaczenie na również produkcja maszyn i urządzeń, tkanin oraz drewna i wyrobów z drewna¹.

Polska będąc członkiem Unii Europejskiej intensyfikuje działania dostosowujące sektor żywnościowy do wymagań jednolitego rynku unijnego. W państwach Unii Europejskiej ogromną wagę przywiązuje się do bezpieczeństwa żywności. Kontrolę jakości przeprowadza się na wszystkich etapach produkcji, począwszy od gospodarstwa rolnego. W praktyce oznacza to, że gospodarstwa rolne muszą spełniać stawiane im wymagania w zakresie higieny

¹ Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Departament Monitoringu Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Białymstoku „Stan Środowiska w województwie podlaskim raport 2020”, Białystok 2020

produkcji, ochrony środowiska oraz dobrostanu zwierząt podyktowane uregulowaniami prawnymi.

I. WPROWADZENIE

Opracowanie Programu uzasadnione jest koniecznością upowszechnienia wśród rolników województwa podlaskiego wiedzy na temat aktualnych przepisów dotyczących ochrony zwierząt, obowiązków wynikających z tych przepisów i kształtowania postaw zgodnych z duchem ustawodawstwa krajowego i unijnego.

Podstawowym aktem prawnym jest ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 roku o ochronie zwierząt. W przepisach ogólnych wymienionej ustawy (rozdział I Art.1) zawarte jest stwierdzenie kluczowe dla współczesnego prawodawstwa dotyczącego traktowania zwierząt: „Zwierzę, jako istota żyjąca, zdolna do odczuwania cierpienia, nie jest rzeczą. Człowiek jest mu winien poszanowanie, ochronę i opiekę” oraz wynikające z tego stwierdzenia zadania dla organów administracji publicznej na rzecz ochrony zwierząt, które powinny być realizowane we współdziałaniu z odpowiednimi instytucjami oraz organizacjami krajowymi i międzynarodowymi.

Artykuł 3 (j.w.) cytowanej ustawy stanowi, że: „W celu realizacji przepisów ustawy Inspekcja Weterynaryjna oraz inne właściwe organy administracji rządowej i samorządu terytorialnego współdziałają z samorządem lekarsko-weterynaryjnym oraz z innymi instytucjami i organizacjami społecznymi, których statutowym celem działania jest ochrona zwierząt.” W Programie zawarto działania, jakie należy podjąć w 2021 r. i latach następnych, za pośrednictwem Podlaskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Szepietowie w aspekcie przestrzegania przepisów ustawy o ochronie zwierząt, ze szczególnym uwzględnieniem dobrostanu zwierząt i standardów technologicznych produkcji, gdzie dobrostan zwierząt należy rozumieć, jako równowagę pomiędzy osobnikiem i środowiskiem poprzez brak odczuć negatywnych (strach, ból) i obecność odczuć pozytywnych (komfort, przyjemność). Pojęcie „standardy technologiczne” zawiera zbiór wymagań, łącznie z parametrami technicznymi, rozwiązaniami funkcjonalnymi, wyposażeniem technicznym i technologicznym oraz elementami infrastruktury technicznej spełniającymi potrzeby dobrostanu zwierząt oraz ochrony środowiska.

Bezpośrednio Programu dotyczy rozdział II Ustawy, zawierający w art. 12-14 przepisy o ochronie i warunkach utrzymania zwierząt gospodarskich, rozdział VII zawiera przepisy związane z transportem zwierząt oraz w części rozdział X dotyczący zagadnień związanych z ubojem uśmiercaniem i ograniczaniem populacji zwierząt.

Uwagi i wnioski zawarte w niniejszej publikacji opierają się na Konwencjach, Dyrektywach, Decyzjach, ustawach i rozporządzeniach, obowiązujących w Polsce i Unii Europejskiej.

II. PODSTAWY PRAWNE PROGRAMU

1. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2094).
2. Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 572).
3. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 lutego 2010 r. w sprawie wymagań i sposobu postępowania przy utrzymywaniu gatunków zwierząt gospodarskich,

- dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej (Dz. U. Nr 56, poz. 344 z późn. zm.).
4. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 czerwca 2010 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymywania gatunków zwierząt gospodarskich innych niż te, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1966)
 5. Ustawa z dnia 22 października 2004 r. o jednostkach doradztwa rolniczego (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 721 z późn. zm.).
 6. Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2629 z późn. zm.).
 7. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 września 2011 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej i ewidencji leczenia zwierząt oraz wzorów tej dokumentacji i ewidencji (Dz. U. Nr 224, poz. 1347).
 8. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 26 kwietnia 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych dla prowadzenia działalności w zakresie zarobkowego przewozu zwierząt lub przewozu zwierząt wykonywanego w związku z prowadzeniem innej działalności gospodarczej (Dz. U. Nr 100, poz. 1012).
 9. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 9 września 2004 r. w sprawie kwalifikacji osób uprawnionych do zawodowego uboju oraz warunków i metod uboju i uśmiercania zwierząt (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1033).
 10. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 września 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych dla chowu lub hodowli zwierząt dzikich utrzymywanych przez człowieka jak zwierzęta gospodarskie (Dz. U. Nr 215, poz. 2188).
 11. Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1421 z późn. zm.).
 12. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 22 maja 2007 r. w sprawie warunków, trybu i sposobu wydawania zezwoleń na wprowadzenie dotychczas niestosowanej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej technologii chowu zwierząt (Dz. U. Nr 101, poz. 682).
 13. Rozporządzenie Rady (WE) nr 1/2005 z dnia 22 grudnia 2004 r. w sprawie ochrony zwierząt podczas transportu i związanych z tym działań oraz zmieniające dyrektywy 64/432/EWG i 93/119/WE oraz rozporządzenie (WE) nr 1255/97 (Dz. U. UE. L. z 2005 r. Nr 3, str. 1 z późn. zm.).

III. CELE PROGRAMU

1. Poprawa, jakości warunków sanitarnych przy skupie, obrocie, uboju i transporcie zwierząt gospodarskich;
2. Podniesienie świadomości rolników na temat konieczności prowadzenia badań weterynaryjnych i prowadzenia dokumentacji w gospodarstwie;
3. Wyeliminowanie nieprawidłowości i naruszania zasad stwarzających zagrożenie dla zdrowia zwierząt;
4. Popularyzacja przepisów z zakresu ochrony zwierząt i zapewnienia dobrostanu zwierząt;
5. Ograniczenie, a następnie wyeliminowanie przypadków niewłaściwego traktowania zwierząt podczas transportu, w miejscach ich gromadzenia i uboju;
6. Poprawa statusu zdrowotnego stad zwierząt i gospodarstw;

7. Stworzenie odpowiednich warunków zoohigienicznych w pomieszczeniach inwentarskich;
8. Zwiększenie dostępności do informacji o konieczności ochrony i zapewnienia dobrostanu zwierząt;
9. Wyeliminowanie zagrożeń związanych z niebezpiecznymi środkami żywienia zwierząt;
10. Zwiększenie znajomości wymogów weterynaryjnych wśród rolników województwa podlaskiego;
11. Zwiększenie dostępności do szkoleń dotyczących obowiązujących regulacji prawnych w zakresie ochrony zwierząt.

IV. OPIS PROGRAMU UPOWSZECHNIANIA USTAWY

Ustawa o ochronie zwierząt reguluje postępowanie ze zwierzętami:

- domowymi;
- gospodarskimi;
- wykorzystywanymi do celów rozrywkowych, widowiskowych, filmowych, sportowych i specjalnych;
- wolno żyjącymi (dzikimi).

Przedmiotowy Program skierowany jest do rolników, dlatego też swoim zakresem obejmuje głównie zwierzęta gospodarskie, domowe i wolno żyjące, a zagadnienia w nim zawarte uwzględniają dobrostan w szczególności: postępowanie, utrzymywanie zwierząt, transport, ubój i uśmiercanie zwierząt oraz zabiegi na zwierzętach.

Zgodnie z Kodeksem Dobrostanu Zwierząt Gospodarskich opracowanym przez specjalistów z Rady Dobrostanu Zwierząt poziom dobrostanu jest tym wyższy im w większym stopniu zapewnia się utrzymywanym zwierzętom pięć wolności, do których zalicza się:

- wolność od głodu i pragnienia,
- wolność od dyskomfortu,
- wolność od bólu, urazów i chorób,
- wolność od strachu i stresu,
- wolność do zaimplementowania naturalnych zachowań.

Zatem zwierzętom trzeba zapewnić:

- dostateczną ilość świeżej wody i paszy, pokrywającej potrzeby w zakresie wzrostu, zdrowotności i żywotności,
- wygodną powierzchnię do wypoczynku, możliwość schronienia się przed niekorzystnymi warunkami,
- prewencję, profilaktykę, szybką diagnostykę i skuteczne leczenie,
- eliminację czynników stresogennych,
- odpowiednią przestrzeń życiową,
- życzliwy stosunek ludzi do obsługiwanych zwierząt.

Dążenie do zapewnienia wysokiego poziomu dobrostanu spowodowało, że niektóre technologie produkcji przestały już funkcjonować, a inne przestaną w najbliższym czasie,

jeżeli nie będą poddane modyfikacji. Wymuszają to odpowiednie przepisy prawne dotyczące np. chowu kur w klatkach, chowu świń na uwięzi, chowu gęsi na stłuszczone wątroby.

W województwie podlaskim występuje 76,6 tys. gospodarstw indywidualnych, które charakteryzują się wysokim poziomem hodowli zwierząt w przeliczeniu na 100 ha użytków rolnych. Ponad 20% gospodarstw rolnych, jako kierunek wiodący wskazuje produkcję zwierzęcą. Pogłowie bydła w województwie wynosi 1075,5 tys. szt., a wielkość stada trzody chlewnej 359,3 tys. szt.². Natomiast stan pogłowia drobiu w 2021 r. w województwie wynosił: kury – 13521,3 tys. szt. w tym nioski – 1492,50 tys. szt.³

Objęcie wszystkich gospodarstw rolnych prowadzących produkcję zwierzęcą szkoleniami i doradztwem na temat przestrzegania przepisów ustawy o ochronie zwierząt nie jest możliwe. Dla sprawnej i efektywnej realizacji przebiegu upowszechniania ustawy przyjęto następujące zasady, wynikające z oceny sytuacji w produkcji zwierzęcej na terenie województwa podlaskiego:

- Szkoleniami grupowymi będą objęte gospodarstwa o większej skali produkcji, w których efektywność zaangażowanych środków będzie największa.
- Szkolenia grupowe i doradztwo indywidualne będą skoncentrowane w powiatach i gminach o największej obsadzie inwentarza żywego.
- Upowszechnianie przepisów ustawy o ochronie zwierząt będzie realizowane podczas wystaw rolniczych i pokazów zwierząt. Imprezy te gromadzą dużą liczbę rolników i hodowców zwierząt przydomowych, a na szkoleniach i seminariach, organizowanych w czasie tych imprez frekwencja jest z reguły bardzo wysoka.
- Kluczową rolę we wdrażaniu i upowszechnianiu przepisów ustawy oraz koordynacji działań różnych instytucji będzie pełnić Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Szepietowie.

Realizacja powyższych zasad dotyczących bezpośrednich spotkań z rolnikami i hodowcami uzależniona będzie od rozwoju sytuacji epidemiologicznej w kraju i regionie związanej z COVID 19, przy zachowaniu zasad bezpieczeństwa określonych stosownymi przepisami i wytycznymi.

V. OPIS REALIZACJI I WYKONAWCY PROGRAMU

Głównymi formami upowszechniania przepisów ustawy o ochronie zwierząt zaplanowanymi w Programie na lata 2021 - 2023 są:

- szkolenia grupowe,
- informowanie o zasadach transportu zwierząt gospodarskich według obowiązujących przepisów,
- doradztwo indywidualne,
- organizacja wystaw i pokazów zwierząt
- współpraca ze związkami branżowymi rolników.

² Urząd Statystyczny w Białymstoku, <https://bialystok.stat.gov.pl/dane-o-wojewodztwie/>

³ Urząd Statystyczny w Białymstoku, <https://bialystok.stat.gov.pl/dane-o-wojewodztwie/wojewodztwo/rolnictwo/>

Szkolenia grupowe

Organizowane będą w pierwszej kolejności w powiatach i gminach o największej obsadzie inwentarza żywego. W rejonach o dużej koncentracji produkcji zwierzęcej przewiduje się organizację szkoleń również w sołectwach.

Szkolenia prowadzone będą w oparciu o aktualną ocenę stanu produkcji zwierzęcej w powiatach i gminach i wynikające z tej oceny potrzeby szkoleniowo-doradczej. Uwzględniane będą wymienione niżej elementy sytuacji w produkcji zwierzęcej:

- liczba gospodarstw prowadzących produkcję zwierzęcą (według gatunków zwierząt, skali produkcji i kierunków użytkowania)
- występujące problemy dotyczące przeważającego stanu budynków inwentarskich, budowy nowych pomieszczeń, modernizacji starych budynków, wykonywanych adaptacji innych budynków na pomieszczenia dla zwierząt gospodarskich
- najczęściej obserwowane naruszenia przepisów wynikających z ustawy o ochronie zwierząt i innych, obowiązujących aktów prawnych z tego zakresu.

Wykładowcami na szkoleniach będą głównie pracownicy Podlaskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Szepietowie i Inspekcji Weterynaryjnej. Nabór uczestników na szkolenia będzie przebiegać w sposób celowy. Przewiduje się organizację kilku rodzajów szkoleń:

- szczegółowe dla większych gospodarstw specjalizujących się w chowie bydła, trzody chlewnej i drobiu o zakresie rozszerzonym - na których prezentowane będą standardy technologiczne poszczególnych kierunków produkcji zwierzęcej z wyeksponowaniem czynników, które mają decydujący wpływ na poziom dobrostanu,
- ogólne- dla małych gospodarstw zapoznające z przepisami ustawy dotyczącymi postępowania z posiadanymi zwierzętami bez względu na gatunek.

Informowanie o zasadach transportu zwierząt gospodarskich według obowiązujących przepisów

Na każdym szkoleniu z zakresu produkcji zwierzęcej będzie omawiany temat transportu zwierząt gospodarskich. Przewóz zwierząt jest wyłącznie dopuszczalny, gdy przeprowadzany jest w warunkach gwarantujących brak zranień lub niepotrzebnego cierpienia. W przypadku stwierdzenia niewłaściwego postępowania ze zwierzętami podczas transportu i rozładunku właściciele zwierząt oraz przewoźnicy narażeni są na wysokie kary. Załadunek, transport i rozładunek zwierząt jest bez wątpienia źródłem stresu u zwierząt. Niekiedy konieczne jest stymulowanie zwierząt w celu doprowadzenia do miejsca docelowego. Należy jednak w każdym przypadku pamiętać, że prowadzone działania nie może być ukierunkowane na zadawanie zwierzętom bólu i cierpienia.

Doradztwo indywidualne

Realizowane będzie przede wszystkim przez pracowników Podlaskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Szepietowie obejmujące wszystkie powiaty w województwie podlaskim. Doradztwo prowadzone będzie zarówno w biurach Zespołów Powiatowych jak również bezpośrednio na miejscu w gospodarstwach rolnych oraz w formie e-doradztwa, poprzez kontakt pracowników PODR w Szepietowie z zainteresowanymi rolnikami/hodowcami za pośrednictwem mediów/portali elektronicznych.

Bezpośredni kontakt z rolnikiem, w tym także możliwość korekty na miejscu w gospodarstwie zauważonych naruszeń ustawy oraz nieprawidłowości jest ważną zaletą doradztwa indywidualnego. Pozwala na zaproponowanie rozwiązań technologicznych w konkretnych warunkach poszczególnych gospodarstw. Jest okazją do przekonania rolników, iż należy stworzyć, o ile pozwalają na to warunki ekonomiczne, lepsze standardy utrzymania zwierząt od minimalnych wymogów określonych w przepisach.

Organizacja pokazów zwierząt

W ramach Programu planuje się organizację pokazów różnych gatunków zwierząt. Pokazy te będą się odbywać w PODR w Szepietowie oraz przy okazji organizacji wystaw rolniczych i dożynkowych w poszczególnych powiatach. Pokazy takie gromadzą bardzo liczną grupę hodowców i miłośników zwierząt oraz są doskonałą okazją do organizacji szkoleń i seminariów poświęconych problematyce warunków utrzymania i ochrony zwierząt. Ilość pokazów i liczba wystawianych zwierząt będzie zależała od możliwości pozyskania środków finansowych na ten cel, jak również samo zorganizowanie pokazów zależne będzie od rozwoju sytuacji epidemiologicznej związanej z COVID-19.

Bardzo ważnym warunkiem powodzenia Programu jest dobra współpraca ze związkami branżowymi rolników. Gromadzą one czołową grupę hodowców zwierząt, którzy mogą pomóc w organizacji szkoleń jak również inspirować i organizować inne działania w zakresie ochrony zwierząt. Szczególna rola w upowszechnieniu przepisów ustawy przypada organizacjom pozarządowym. Organizacje pozarządowe odgrywają niezwykle ważną rolę w ochronie zwierząt. Ich znaczenie widoczne jest na wielu poziomach, zarówno w dziedzinie kreowania nowych rozwiązań prawnych w ochronie zwierząt, inspirowania do działania władz i instytucji na rzecz ochrony zwierząt jak również konkretnych działań praktycznych w zakresie upowszechniania wiedzy i świadomości społeczeństwa oraz ochrony wybranych gatunków zwierząt. Istniejące organizacje ochrony zwierząt mają różne profile i sposoby działania i różnie rozumieją tę ochronę.

Wiele organizacji pozarządowych bardzo mocno akcentuje ochronę praw zwierząt. Są to organizacje o zasięgu ogólnokrajowym oraz regionalnym. Zwierzęta w naszej kulturze mają często status podrzędny. Stanowią wartość głównie, jako środek do osiągnięcia własnych celów osobistych i ekonomicznych. Rzeczywistą poprawę losu zwierząt można osiągnąć również poprzez zmianę podejścia kulturowego i rozbudzenie świadomości społecznej oraz wrażliwości moralnej, co pozwoli na wyzwolenie nowych pomysłów i inspiracji w zakresie omawianego programu przy współpracy z tymi organizacjami.

Program upowszechniania przepisów ustawy będzie realizowany przez Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Szepietowie.

VI. RAMOWY PROGRAM SZKOLEŃ

Sprawą podstawową jest ukształtowanie w społeczeństwie właściwego, zgodnego z duchem ustawy stosunku do zwierząt. Upowszechnianiem takich postaw zajmują się w znacznym stopniu różne instytucje pozarządowe i organizacje społeczne, temat ten nie może być pominięty w czasie szkoleń prowadzonych w ramach Projektu.

Zamiarem jest ujęcie w programie szkoleń, w sposób skondensowany, wszystkich zagadnień, związanych z zapewnieniem zwierzętom gospodarskim właściwych warunków

bytowania z etycznego punktu widzenia i zgodnych z obowiązującym prawem polskim i wspólnotowym.

Tematyka omawiana w czasie szkoleń powinna obejmować:

- zagadnienia ogólne - temat dla wszystkich grup uczestników szkoleń, dotyczący wszystkich gatunków zwierząt, w tym:
 - ✓ przepisy związane z wymogiem odpowiedniego traktowania zwierząt, wymóg ten - ochrona przed traktowaniem zwierzęcia jak rzeczy, dotyczy zwierząt dzikich, domowych, gospodarskich. Okrutne traktowanie, zadawanie zwierzętom bólu, porzucanie zwierząt domowych, brak dbałości o zapewnienie im podstawowych potrzeb stanowi przestępstwo zagrożone karą pozbawienia wolności lub grzywną,
 - ✓ obowiązki, dotyczące wszystkich osób utrzymujących zwierzęta gospodarskie lub mających z nimi kontakt z tytułu wykonywanej pracy (właściciele, pracownicy) wynikające bezpośrednio z przepisów dotyczących odpowiedniego (humanitarnego) traktowania zwierząt.
- zagadnienia szczegółowe, dotyczące gatunków i kierunków użytkowania zwierząt gospodarskich, wynikające z zamieszczonych wyżej ogólnych wymogów dotyczących ochrony i utrzymania zwierząt oraz aktów prawnych krajowych i unijnych:
- identyfikacja zwierząt - oznakowanie, dokumentacja dotycząca stanu zdrowotnego zwierząt,
- stały dozór - zwierzętami zajmować się powinna wystarczająca liczba pracowników posiadających odpowiednie umiejętności, wiedzę i kwalifikacje zawodowe, doświadczenie,
- opieka weterynaryjna - każde zwierzę, które wydaje się chore lub okaleczone, powinno niezwłocznie otrzymać niezbędną pomoc. Jeśli jest to konieczne, zwierzęta chore lub okaleczone należy izolować w odpowiednim pomieszczeniu, wyposażonym w suche i wygodne podłoże,
- warunki, jakie muszą spełniać budynki inwentarskie,
- pojenie i żywienie zwierząt,
- pasze używane w żywieniu;
- instalacja elektryczna, ze względów bezpieczeństwa, musi być zabezpieczona zgodnie z obowiązującym prawem budowlanym.

VII. HARMONOGRAM REALIZACJI PROGRAMU

L.p.	Kierunek działań	Liczba działań do realizacji w latach 2021-2023	Termin realizacji
1.	Szkolenia rolników z uwzględnieniem tematu obowiązujących regulacji prawnych związanych z ochroną zwierząt, zapewnieniem dobrostanu zwierząt i przedstawieniem konsekwencji wynikających z ich nieprzestrzegania	55 wykładów	luty- grudzień

2.	Informowanie o zasadach transportu zwierząt gospodarskich według obowiązujących przepisów podczas innych statutowych szkoleń/wykładów	200 wyświetleń prezentacji	styczeń - grudzień 2023
3.	Zamieszczenie w miesięczniku „Wiadomości Rolnicze” oraz na stronie internetowej PODR i Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego fragmentu ustawy z 21.08.1997 roku <i>o ochronie zwierząt</i> lub treści związanych z ochroną lub dobrostanem zwierząt	co najmniej jeden artykuł na kwartał	luty- grudzień
4.	Doradztwo oraz wizytacje gospodarstw w ramach realizowanych technologii zwierzęcych mające na celu upowszechnianie wiedzy na temat zapisów ustawy <i>o ochronie zwierząt</i>	90 gospodarstw	luty- grudzień
5.	Informowanie odpowiednich służb o rażących zaniedbaniach w utrzymaniu zwierząt	w sytuacjach koniecznych oraz według pojawiającej się potrzeby	luty- grudzień
6.	Porady indywidualne w zakresie przestrzegania ustawy <i>o ochronie zwierząt</i>	1100 porad	luty- grudzień
7.	Umieszczanie w widocznych miejscach na terenach wystawowych tabliczek z cytataми z ustawy z 21.08.1997 roku <i>o ochronie</i>	30 tablic	maj-wrzesień
8.	Regionalna wystawa zwierząt hodowlanych	3 wystawy	maj-wrzesień

VIII. ZAKŁADANE EFEKTY REALIZACJI PROGRAMU

1. Zasadniczym efektem realizacji Programu będzie zmiana świadomości rolników w sprawach traktowania zwierząt.
2. Przeszkolenie jak największej ilości rolników z terenu województwa podlaskiego w zakresie obowiązujących regulacji prawnych w zapewnieniu dobrostanu zwierząt i konsekwencje ich nieprzestrzegania.
3. Rozpowszechnienie wśród rolników informacji o obowiązkach wynikających z przepisów ustawy o ochronie zwierząt.
4. Uświadomienie hodowcom zwierząt zależności między dobrostanem zwierząt, a jakością produktów rolnych.
5. Uświadomienie hodowców zwierząt zależności między dobrostanem zwierząt, a możliwością pozyskania środków finansowych z UE.
6. Zmotywowanie rolników do konkretnych rozwiązań w budynkach inwentarskich w celu zapewnienia zwierzętom właściwych warunków bytowania.

IX. POSTANOWIENIA KOŃCOWE

Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Szepietowie do dnia 15 marca każdego roku przedstawi Departamentowi Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich Urzędu

Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego informację na temat realizacji Programu w danym roku.

Program opracował:

Referat Łowiectwa i Rybactwa Śródlądowego w Departamencie Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego w Białymstoku we współpracy z Podlaskim Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego w Szepietowie.